

Оксана Іваненко

БОГДАН ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ

Нарис (уризки)

ЗА ПОРОГАМИ

...З осені сидів Богдан ув'язнений, пани його прирекли до страти. І от темної грудневої ночі потай визволили його старі друзі, і вірні хлопці-козаки та син Тиміш чекали його. Справді, ніч була хороша для втечі, як рідна мати, сховає їх від ворога, а хіба звикати козакам до бурі, до вітру, до хуртовини?

Куди тікають вони? А звісно, куди козакам тікати! На низ Дніпра, до притулку всіх, кому важко жити у ярмі польсько-шляхетської сваволі. Хіба можна знайти втікачів у закрутах дніпровських проток, на островах, споконвіку вкритих лісами? А втікачів там немало зараз, і від одного до другого пошепки передають звістку, яка пробуджує надію в серці, рішучість і сміливість в голові. Богдан! Богдан Хмель

на Низу! Богдан Хмель збирає козаків. І до нього сходяться втікачі з усіх кінців України.

— Я вирішив мстити панам-ляхам не за свою образу, а за наругу віри православної і всього народу.

Слова Богдана падають на добрий ґрунт.

Шляхта одразу збагнула, де шукати Хмельницького, і шле загін з реєстрових козаків і польських жовнірів піймати його.

Тоді Богдан посилає від себе двох козаків до залого.

— Навіщо ви на своїх товаришів кривних озброїлися? — питають Богданові посланці. — Богдан проти своїх шаблі не здіймає.

— Правду! Правду брати кажуть, не підемо проти них! — загомоніли реєстровики і, перебивши жовнірів, перейшли до Богдана.

Довгий час доводиться Богданові мандрувати по дніпровських острівцях, ховаючись в чагарниках, у печерах від жовнірів коронного гетьмана Потоцького. І там обмірковує він великий план. Уся Україна стогне під ярмом, кипить і кличе на порятунок. Треба так ударити на шляхту, щоб почули вони силу козацьку, і ударити негайно, не зволікаючи часу.

Наприкінці січня 1648 року з чималим загоном повстанців Богдан Хмельницький виганяє з Запорозької Січі польський урядовий гарнізон. Запорожці радо приймають повстанців.

— Приймаємо тебе, Богдане Хмельницький, хлібом-сіллю та щирим серцем! — вітають Богдана сивоусі козаки.

Кошовий посилає гінців скликати усіх запорожців у Січ для важливої справи. Він стягує з луків, степів і річок усе військо низове запорозьке, на конях та піших.

Полинула про це чутка по хуторах. Спішать на Січ лугарі, степовики; голі, босі, та вільні, як вітер, пробиваються люди з України.

До Богдана Хмельницького «почало горнутися все живе».

Наступає знаменний день великої Запорозької ради. За день до неї тричі палять з гармати увечері, тричі — на світанку. Ген-ген далеко розходиться луна від вибухів, і калатається дужче серце у кожного козака, де б не спіткав його звук цих вибухів. Кожен знає — це старий запорозький звичай давати знати по всіх усюдах, що збирається рада, що треба поспішати до матері-Січі.

Стрічаються давні друзі, брати по січах, по походах, а хто вперше приходить, і того стрічають, як брата, бо всіх єднає одна ненависть, одна жага боротьби.

У полудень ударили довбиші в казани, зараз почнеться Запорозька рада.

Завжди збирали раду на січовому майдані, та зараз зібралось стільки народу, що кошовий і отамани вирішили перенести раду за фортецю, на майдан, на якому збирали найважливіші ради.

Кошовий розповів запорожцям про задум Хмельницького виступити проти панів, визволитися з польсько-шляхетського ярма.

